

พระพุทธศาสนา กับเทคโนโลยีสารสนเทศ

พระมหาสุรเพชร วชิรญาณ (เมืองสุวรรณ)

ปัญญาแห่งธรรม นำทางโลกดิจิทัล

พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Buddhism and Information Technology)

๑๐๑ ๓๒๙ พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ ๓ (๓-๐-๖)

(Buddhism and Information Technology for Communication)

ศึกษาความหมาย ขอบข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลักการ รูปแบบ วิธีการ
สื่อคำสอนของพระพุทธเจ้า จริยธรรม กฎหมายกับการสื่อสาร การประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลเพื่อ
การศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

รายละเอียดรายวิชา พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Buddhism and Information
Technology) โดยมีโครงสร้างดังนี้

รายละเอียดรายวิชา: พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ

Course Description ๑๐๑ ๓๒๙ พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ (Buddhism and
Information Technology)

๓ (๓-๐-๖) หน่วยกิต (ทฤษฎี-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง)

รหัสวิชา ๑๐๑ ๓๒๙

ชื่อวิชา (ภาษาไทย) พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ชื่อวิชา (ภาษาอังกฤษ) Buddhism and Information Technology ๓ (๓-๐-๖)

คำอธิบายรายวิชา (Course Description)

รายวิชานี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์และการประยุกต์ใช้ระหว่างหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา กับ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ครอบคลุมความหมาย ขอบเขต และองค์ประกอบสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ

นักศึกษาจะได้เรียนรู้ หลักการ รูปแบบ และวิธีการสื่อสารคำสอนของพระพุทธเจ้า ในยุค ดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพิจารณา จริยธรรม และ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการ ใช้สื่อดิจิทัลและข้อมูลข่าวสาร

เน้นการ ประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลและเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการศึกษา การวิจัย และการ เผยแพร่พระพุทธศาสนา ไปสู่สาธารณชนในวงกว้างอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เพื่อ พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือทางปัญญาและประโยชน์ต่อสังคม

วัตถุประสงค์ (Course Objectives)

เมื่อสิ้นสุดรายวิชา ผู้เรียนจะสามารถ:

1. เข้าใจและอธิบายความหมาย ขอบเขต และความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาได้
2. วิเคราะห์และเลือกใช้หลักการและรูปแบบการสื่อสารคำสอนทางพระพุทธศาสนาผ่านช่องทางดิจิทัลได้อย่างถูกต้องตามหลักธรรม.
3. ตระหนักถึงประเด็นทาง จริยธรรม และ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการ เผยแพร่พระพุทธศาสนาในโลกออนไลน์.
4. ประยุกต์ใช้ สื่อดิจิทัล (เช่น สื่อสังคมออนไลน์, เว็บไซต์, แอปพลิเคชัน) เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ.

คำนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) เข้ามามีบทบาทสำคัญใน
ทุกมิติของชีวิตและสังคม การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักคำสอนทาง
พระพุทธศาสนาอันเป็นรากฐานทางปัญญาที่มั่นคง กับเครื่องมือและนวัตกรรมทางเทคโนโลยี
สมัยใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งรายวิชานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษาได้สำรวจ วิเคราะห์
และประยุกต์ใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาในการทำความเข้าใจและใช้ประโยชน์จาก
เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีสติและปัญญา รวมถึงศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเผย
แผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาตนเองให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

สารบัญ

บทที่ เนื้อหา

- บทที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- บทที่ ๒ พระพุทธศาสนากับแนวคิดพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและจริยธรรม
- บทที่ ๓ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- บทที่ ๔ การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตในโลกดิจิทัล
- บทที่ ๕ นวัตกรรมและแนวโน้มในอนาคต: พระพุทธศาสนากับโลกเสมือน (Metaverse)

เนื้อหาแต่ละบท

บทที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและเทคโนโลยีสารสนเทศ

๑.๑ หลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนา: สรุปลักษณะสำคัญ (อริยมรรคมีองค์ ๘, ไตรลักษณ์, อิทธิบาท ๔)

๑.๒ ความหมายและองค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT): การสื่อสาร, เครือข่าย, สื่อดิจิทัล

๑.๓ บริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคดิจิทัล: ผลกระทบของ IT ต่อวิถีชีวิต, ความคิด และการสื่อสาร

บทที่ ๒ พระพุทธศาสนากับแนวคิดพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและจริยธรรม

๒.๑ หลักจริยธรรมทางพุทธกับเทคโนโลยี: ศีล ๕ (โดยเฉพาะการไม่กล่าวเท็จ/วจีกรรม) และการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ

๒.๒ พุทธปรัชญากับความจริงเสมือน: การเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องโลกธรรม ๘ และการยึดมั่นถือมั่นในโลกออนไลน์

๒.๓ ปัญหาทางจริยธรรมในโลกดิจิทัล: การละเมิดข้อมูลส่วนตัว, ปัญหา Fake News, Cyberbullying และแนวทางแก้ไขตามหลักพุทธธรรม

บทที่ ๓ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๓.๑ การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่: บทบาทของเว็บไซต์, สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media), YouTube

๓.๒ นวัตกรรมการเรียนรู้ทางพุทธ: E-learning, MOOCs และแอปพลิเคชันธรรมะ

๓.๓ การสร้างและจัดการเนื้อหา (Content Creation): การนำเสนอหลักธรรมที่เข้าถึงได้และน่าสนใจในรูปแบบดิจิทัล (Infographics, Podcast, Video Dhamma Talk)

บทที่ ๔ การประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตในโลกดิจิทัล

๔.๑ การเจริญสติในยุคเทคโนโลยีล้ำสมัย: การฝึกสมาธิ (Mindfulness) กับการใช้สมาร์ทโฟน

๔.๒ การจัดการเวลาและสมาธิ: อิทธิบาท ๔ (ฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ, วิมังสา) กับการบริหารจัดการ Digital Overload

๔.๓ การสร้างความสัมพันธ์และชุมชน: สังคหวัตถุ ๔ (ทาน, ปิยวาจา, อตถจริยา, สมานัตตตา) กับการปฏิสัมพันธ์ในโลกออนไลน์

บทที่ ๕ นวัตกรรมและแนวโน้มในอนาคต: พระพุทธศาสนากับโลกเสมือน (Metaverse)

๕.๑ พระพุทธศาสนากับปัญญาประดิษฐ์ (AI): บทบาทของ AI ในการศึกษาและเผยแผ่ธรรม

๕.๒ โลกเสมือน (Virtual Reality - VR) และพระพุทธศาสนา: ศักยภาพของการใช้ VR ในการจำลองการปฏิบัติธรรมและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

๕.๓ บทสรุปและทิศทางในอนาคต: การเป็นพุทธศาสนิกชนที่ฉลาดใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ จะช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจมากขึ้นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาอย่างไร

การสัมมนาเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศนี้มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทที่ ๓ ของรายวิชาที่เน้นการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ.

.....

พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ

พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์ที่สำคัญ โดยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้นผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย ในขณะเดียวกัน เทคโนโลยีก็ช่วยให้การเรียนรู้พระพุทธศาสนามีความหลากหลายและยืดหยุ่น เช่น การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันและสื่ออินเทอร์แอคทีฟ อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีก็มีความท้าทาย เช่น การควบคุมคุณภาพเนื้อหาและความเสี่ยงจากการใช้สื่อในทางที่ไม่เหมาะสม

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์: ใช้เว็บไซต์ บล็อก และโซเชียลมีเดีย (เช่น Facebook, YouTube, Line) เพื่อเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบของภาพ วิดีโอสั้น และการไลฟ์สดกิจกรรมทางศาสนา

การเข้าถึงผู้คนจำนวนมาก: เทคโนโลยีช่วยให้คำสอนเข้าถึงผู้คนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีเวลาไปวัด

การใช้สื่อมัลติมีเดีย: นำเสนอพุทธธรรมด้วยสื่อมัลติมีเดียหลากหลาย เช่น การปาฐกถา การสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ เพื่อให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจยิ่งขึ้น

การสื่อสารสองทาง: เปิดโอกาสให้ผู้คนสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับธรรมะได้ง่ายขึ้น

ด้านการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม

e-Learning: สร้างระบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตลอดเวลา และมีระบบติดตามความก้าวหน้าและการให้คำปรึกษาออนไลน์

สื่ออินเทอร์แอคทีฟ: ใช้สื่อเสมือนจริง (VR) และวิดีโอ 360 องศา เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ทางศาสนาอย่างใกล้ชิดและมีความหลากหลาย

แอปพลิเคชัน: สร้างแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น แอปฯ สวดมนต์ หรือแอปฯ เรียนรู้คำสอน

ความท้าทายและแนวทาง

ปัญหาด้านเนื้อหา: การรับมือกับข้อมูลที่ผิดพลาดหรือการบิดเบือนคำสอนเป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องมีการควบคุม

ปัญหาด้านความปลอดภัย: การใช้เทคโนโลยีอาจมีความเสี่ยงต่อการละเมิดหรือการล่วงละเมิดทางออนไลน์ จึงต้องมีมาตรการป้องกัน

การพัฒนาทักษะ: พระสงฆ์และผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ

ความยั่งยืน: การใช้เทคโนโลยีควรดำเนินไปพร้อมกับการสร้างความยั่งยืนและรักษาแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

การสนับสนุนจากองค์กร: คณะสงฆ์ควรมีองค์กรสนับสนุนและควบคุมดูแลการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

ภาคปฏิบัติ

1. ฝึกทำสื่อ บันทึกเสียงและตัดต่อวิดีโอ โดยใช้โปรแกรม PowerPoint 2019
2. ฝึกทำสื่อ บันทึกเสียงและตัดต่อวิดีโอ โดยใช้โปรแกรม OBS
3. ฝึกทำสื่อ สร้าง Banner และบันทึกเสียง ตัดต่อวิดีโอ โดยใช้โปรแกรม Canva
4. ฝึกออกแบบเว็บไซต์วัด โดยใช้โปรแกรมภาษา PHP 2.8
5. ฝึกทำแบบทดสอบออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม Subline Text 3 และ PHP 2.8
6. ฝึกการประยุกต์ใช้ AI ในการเผยแพร่ ค้นคว้าข้อมูล และเตรียมการสอน การแปล การสร้างภาพ

ประวัติผู้เขียนหนังสือ

พระมหาสุรเพชร วชิรญาณ (เมืองสุวรรณ)

พธ.ม (ปรัชญา) มจร.

วท.ม (เทคโนโลยีสารสนเทศ : Information Technology : IT) มจร.